

Amalgam ve multipl skleroz

Aslı Kurne¹, Rana Karabudak²

¹Araştırma Görevlisi, Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Nöroloji Anabilim Dalı, Ankara

²Prof. Dr., Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Nöroloji Anabilim Dalı, Ankara

Dental amalgamların restoratif materyal olarak kullanımları içerdikleri civa nedeniyle hep gündemde kalan ve tartışmalı bir konu olmuştur. Amalgamlardan civa mikrosızıntıları olduğu bilinmekle beraber son 30 yıl içinde yapılan çalışmalarda bu durumun ciddi sağlık sorunlarına neden olduğu gösterilememiştir. Bu, diş hekimleri, halk sağlığı uzmanları ve epidemiyologlar tarafından üzerinde uzun süredir tartışılan bir konudur.

Civa içeren dental amalgamlar 1818 yılından itibaren kullanıma girmiş olup, 1830 yılından itibaren çeşitli hastalıkların gelişiminden sorumlu tutulmaya başlanmıştır. Özellikle nöroepidemioloji ile uğraşanlar yıllardır bu konuya aydınlık kazandırmaya çalışmaktadır. 1920'li yıllardan itibaren bu kullanım ile sistemik civa emiliminin arttığı bilinmektedir. Diş dolgu materyalleri yüksek miktarda civa içermekte olup, taşınan civa kan-beyin bariyerinden geçebilmektedir. Civanın nörotoksitesisi konusunda pek çok yayın olsa da az miktarda-tekrarlayıcı civa karşılaşımının sinir sistemi üzerindeki etkileri netlik kazanmamıştır. Bazı çalışmalarda, kullanılan miktarla ağız içinde saptanan serbest civa ile kan-idrar civa miktarları arasında korelasyon olduğu gösterilmiştir. Diğer metaller gibi civanın da düşük seviyelerde tolere edilebildiğini savunanlara karşı bazı araştırmacılar solunum ya da oral yol ile alınan civanın asla tolere edilemeyeceğini belirtmektedir. Aynı yazarlar, kronik yorgunluk sendromu, multipl skleroz ve Alzheimer hastalığı gibi bazı nörolojik hastalıkların etyolojisinde dental amalgamı suçlamaktadır.

Bangsi ve arkadaşları, civa içerikli dental dolguların sayısı ve buldukları süre ile multipl skleroz arasında bir ilişki gösterememişlerdir [1]. Casetta ve arkadaşları da 2001 yılında yaptıkları çalışmada, benzer olarak var olan dental amalgam sayısı-amalgam içeriğindeki civaya maruziyet süresi ve multipl skleroz arasında anlamlı bir ilişki saptayamamışlardır [2]. Fung ve arkadaşlarının postmortem doku örneklerinin incelendiği ve kontroller ile birlikte Alzheimer ve multipl skleroz hastalarının beyin dokusundaki yedi farklı alanda (frontal korteks, temporal korteks, oksipital korteks, putamen, hipokampus, korona radiata ve korpus kallozum) yaptıkları incelemelerde, radyokimyasal nötron aktivasyon analizi ile civa içeriği araştırılmış ve anlamlı fark saptanmamıştır [3]. Ayrıca, civanın belirtilen hastalık etyolojilerinde yerinin tartışmalı olduğu belirtilmiştir. Bazı yazarlar dolgu materyal sayısı ile ağız içinde salınmış bulunan civa miktarı, kan ve idrar yerleşimli civa arasında korelasyon bildirmektedir. Literatürdeki pek çok araştırmanın tersine McGrother ve arkadaşları 1999 yılında yaptıkları çalışmada, vücut civa içeriği ile dental amalgam varlığı arasında pozitif ilişki saptamış olup, multipl skleroz hastalarında dolgu miktarını kontrollere göre daha fazla bulmuşlardır [4]. Ingalls ve arkadaşları, multipl skleroz sıklığının çok olduğu alanları incelemişler ve multipl skleroz etyolojisinde dolguların yerini araştırmışlardır [5]. Günümüzde genel görüş amalgamın ciddi bir sağlık sorunu oluşturmadığı şeklindedir [6].

Kurane ve Karabudak

Günümüzde amalgamın hastalar için ek sağlık sorunu oluşturmadığı görüşü hakim olup, dental kliniklerde serbest civa maruziyetinin hekimlere getirebileceği mesleki riskler açısından dikkatli olunmalıdır.

Kaynaklar

1. Bangsi D, Ghadirian P, Ducic S, et al. Dental amalgam and multiple sclerosis: a case-control study in Montreal, Canada. *Int J Epidemiol* 1998; 27:667-71.
2. Casetta I, Invernizzi M, Granieri E. Multiple sclerosis and dental amalgam: case-control study in Ferrara, Italy. *Neuroepidemiology* 2001; 20:134-7.
3. Fung YK, Meade AG, Rack EP, Blotcky AJ. Brain mercury in neurodegenerative disorders. *J Toxicol Clin Toxicol* 1997; 35:49-54.
4. McGrother CW, Dugmore C, Phillips MJ, Raymond NT, Garrick P, Baird WO. Multiple sclerosis, dental caries and fillings: a case-control study. *Br Dent J* 1999; 187:261-4.
5. Ingalls TH. Endemic clustering of multiple sclerosis in time and place. *Am J Forensic Med Pathol* 1986; 7:3-8.
6. Yip HK, Li DK, Yau DC. Dental amalgam and human health. *Int Dent J* 2003; 53:464-8.